DIN AMINTIRILE UNUI SCRIB. CUM AM LUCRAT LA VERSIUNEA BARTOLOMEU VALERIU ANANIA A *SFINTEI SCRIPTURI*

EUGEN DORCESCU

Cuvinte-cheie: *Vechiul Testament, corectură, revizie finală*

Biografia mea literară, drumul meu în viaţă şi în literatură – aşa cum sunt ele şi atâta cât sunt – au întâlnit, la anume răspântii, o seamă de personalităţi, pe care, aş înclina să cred, le-a rânduit acolo Providenţa. Debutul în revistă ("Luceafărul", Bucureşti, 1971) mi-a fost vegheat de Alexandru Philippide, Ştefan Bănulescu şi Cezar Baltag. Cel editorial (Cartea Românească, Bucureşti, 1972) – de Marin Preda, Mircea Ciobanu şi Mihai Gafiţa. Receptarea creaţiei mele, în exegeza românească, îi datorează enorm Profesorului Virgil Nemoianu, geniului său hermeneutic. Şi, la fel, profesorului şi istoricului literar Marian Popa. Iar dincolo de hotarele ţării (cu deosebire în lumea hispanică), poezia mea este cunoscută graţie unor confraţi de gust şi de talent, ce s-au silit fie a o traduce (Rosa Lentini, Coriolano González Montañez), fie a o include în prestigioase antologii şi a o comenta (reputaţii scriitori şi profesori Andrés Sánchez Robayna, Jaime Siles, Mónica Delia Pereiras, M. Cinta Montagut, poetul şi pictorul Fernando Sabido Sánchez, autor al unei monumentale enciclopedii de poezie universală contemporană etc.).

Toate acestea – la un palier precumpănitor estetic. Cât despre domeniul strict spiritual, am avut şansa de a mă afla, nu puţină vreme, în preajma unor ierarhi iluştri: Părintele Nicolae Corneanu, Mitropolit al Banatului, şi Părintele, de pioasă aducere-aminte,

BDD-A13028 © 2013 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-18 00:49:35 UTC)

Bartolomeu Valeriu Anania, Mitropolit al Vadului, Feleacului şi Clujului.

Aşadar, ca om şi scriitor, mă pot considera fericit.

*

Pe Părintele Bartolomeu Valeriu Anania l-am cunoscut numai în duh. Nu ne-am întâlnit niciodată față către față. Ceea ce nu ne-a împiedicat – ci, poate, dimpotrivă – să comunicăm profund şi esențial. Am corespondat, ne-am dăruit cărți, am purtat repetate convorbiri telefonice. Şi, mai presus de toate şi de orice, am trudit împreună (mă încumet a zice), dar în măsuri mult diferite, fireşte, la ediția din 2001 a ***Sfintei Scripturi*** – ***Biblia sau Sfânta Scriptură***, *Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de* ***Bartolomeu Valeriu Anania****, Arhiepiscopul Clujului, sprijinit pe numeroase alte osteneli.*

*

Între aceste "numeroase osteneli" se înscrie şi modesta-mi slujire. Este punctul cel mai înalt al muncii mele de editor, la fel cum, pe de altă parte, stihuirea *Psalmilor*, a *Ecclesiastului*, a *Pildelor* şi a *Rugăciunii regelui Manase* alcătuiesc rodul cel mai de preț al carierei mele literare. Părintele Bartolomeu a tălmăcit şi comentat – cu harul său şi cu erudiția sa – textul sacru; eu am hărnicit (alături de alții) la corectură şi la revizia finală.

*

Dar iată cum a început totul.

În 1993, chiar înainte de Paşti, am publicat ediția I a *Psalmilor în versuri*, la Editura Excelsior, Timişoara. Îndată după imprimare, am trimis câte un exemplar Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Înalt Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit Nicolae, precum şi Înalt Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit Bartolomeu. Am primit, la scurt timp, scrisori de felicitare şi de mulțumire. Tot în 1993, am cumpărat, de la standul Catedralei Mitropolitane din Timişoara, ***Noul Testament***, ediție de probă, izvodită de Părintele Bartolomeu, în vederea versiunii integrale a ***Sfintei Scripturi***, după cum suntem

BDD-A13028 © 2013 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-18 00:49:35 UTC)

înştiinţaţi în *Nota asupra ediţiei*: "Potrivit unei vechi tradiţii, această primă tipărire se consideră ediţie de probă. Observaţiile (motivate filologic şi teologic) vor fi mai mult decât binevenite, în vederea unei ediţii ulterioare îmbunătăţite, ca şi pentru pregătirea Bibliei integrale în noua versiune" (p. IX). Am citit textul, am găsit un număr de scăpări, le-am corectat, dar – de ce, oare? – nu am avut curajul să le semnalez.

*

După patru ani, în 1997, am tipărit, la Editura Marineasa, din Timişoara, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, a *Psalmilor în versuri*. Un exemplar a luat drumul Clujului. Mi s-a răspuns cu: Valeriu Anania, *File de acatist*, Editura Arhidiecezană, Cluj, 1996 ("Poetului Eugen Dorcescu, cu mulţumiri pentru *Psalmii în versuri*. V. Anania – Bartolomeu al Clujului – martie 1997"). În acelaşi an, şi tot la Editura Marineasa, am publicat, premieră, aş zice absolută, în cultura noastră, *Ecclesiastul în versuri*. Însemnările mele din vara lui 1997 îmi reîmprospătează memoria: *Ecclesiastul în versuri* a plecat spre Cluj-Napoca, spre Părintele Bartolomeu, în august 1997. A urmat scrisoarea de confirmare a primirii.

Şi fluviul vremii şi-a continuat curgerea.

*

Momentul crucial al conlucrării noastre, şi al întâlnirii noastre în spirit, se leagă de apariţia, în 1998, a *Pildelor în versuri* (de asemenea la Editura Marineasa). Atunci, ca răspuns la darul noii mele stihuiri, mi-a venit de la Cluj-Napoca ***Psaltirea***. *Versiunea Bartolomeu Valeriu Anania*, însoţită de o succintă dedicaţie: "Poetului Eugen Dorcescu, cu mulţumiri pentru *Pildele în versuri*. Bartolomeu al Clujului. Iunie 1998".

Am purces numaidecât la studiul ***Psalmilor*** şi al comentariilor infrapaginale. Şi, cum se întâmplă, când e vorba de o ediţie de probă, am descoperit mai multe erori tipografice. Le-am notat şi, după câteva zile de ezitare, le-am pus într-un plic, alăturându-le o misivă în care îl rugam pe Părintele Bartolomeu să-mi ierte îndrăzneala, să nu se supere din pricina acestor corecturi, dar m-am considerat dator,

BDD-A13028 © 2013 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-18 00:49:35 UTC)

în calitatea mea de scriitor, de editor şi, mai cu seamă, de creştin, să-i aduc la cunoştinţă că textul este susceptibil de unele ameliorări filologice. Răspunsul a fost prompt şi categoric: nici pomeneală de supărare! Ca un desăvârşit cărturar ce era, Părintele îşi exprima gratitudinea că am citit cu atâta atenţie ***Psaltirea***. Înţelesese, din primul moment, de atunci, din 1993, că iubesc ***Scriptura*** şi că mă străduiesc să-i cuprind şi să-i aprofundez mesajul – o va spune, de altfel, răspicat, în 2003, când a binevoit să însoţească volumul meu antologic *Biblice* (în care am pus laolaltă *Psalmii în versuri*, *Ecclesiastul în versuri*, *Pildele în versuri* şi *Rugăciunea regelui Manase*) cu o recomandare pe Coperta a IV-a*. Implicit – şi explicit – mă încuraja să stărui.

*

Din acea clipă au început să-mi sosească, una după alta, cărţile profetice, sapienţiale şi poetice ale ***Bibliei***, "întocmite – aflăm, de fiecare dată, din *Nota asupra ediţiei* – prin metoda comparativistă... în osteneala de a restaura prezenţa şi autoritatea Septuagintei în tradiţia biblică ortodoxă (românească)". Astfel, în anul 1998, am primit ***Cântarea Cântărilor*** ("Poetului Eugen Dorcescu şi iubirii sale pentru limba română, cu îmbrăţişare. Bartolomeu al Clujului. August 1998") şi, cred, ***Cartea lui Iov*** (apărută la Editura Anastasia, fără an). În 1999 – ***Cartea profetului Isaia*** ("Domnului Eugen Dorcescu, cu cele mai bune doriri. Bartolomeu al Clujului") şi ***Cartea profetului Ieremia*** ("Domnului Eugen Dorcescu, din toată inima. Bartolomeu al Clujului"), în 2000 – ***Cartea profetului Iezechiel***, ***Poezia Vechiului Testament*** ("Domnului Eugen Dorcescu, cu repetate mulţumiri pentru sprijinul filologic, omagiu. Bartolomeu al Clujului. Mărţişor 2000"), în 2001 – ***Cartea profetului Daniel şi ale celor doisprezece profeţi mici*** ("Domnului Eugen Dorcescu, cu cele mai bune doriri. Bartolomeu al Clujului. Ianuarie 2001"). După ce intram în posesia unei cărţi, începeam de îndată lectura, identificam eventualele greşeli, le notam şi, când isprăveam, îi expediam Părintelui lista cu ceea credeam că se cere remediat.

*

BDD-A13028 © 2013 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-18 00:49:35 UTC)

Şi a treia etapă. Joi, 27 iulie 2000, am expediat la Cluj un set de corecturi la ***Cartea profetului Ieremia***. După aproximativ trei săptămâni, are loc un foarte important eveniment, legat nemijlocit de această secţiune a ***Cărţii Sacre***. Transcriu, din vechile mele însemnări, acel memento: "...ieri... la prânz, poşta mi-a adus, de la Părintele Anania, ***Cartea lui Iezechiel*** şi un volum al său (Valeriu Anania, *Dincolo de ape. Pagini de jurnal şi alte texte*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000: 'Poetului Eugen Dorcescu, cu îmbrăţişare colegială. Valeriu Anania. August 2000'), plus o scrisoare. În cuprinsul scrisorii, Părintele Bartolomeu îmi mulţumeşte pentru observaţiile la ***Ieremia***, se declară foarte impresionat de 'acribia' mea şi îmi propune să fac eu corectura ultimă (BT-ul) la întregul text al ***Bibliei***..." (Sâmbătă, 19 august 2000).

Am căzut pe gânduri. Era o mare cinste, însă, concomitent, o mare răspundere. O piatră de încercare. Şi, tocmai de aceea, era cu neputinţă să refuz.

Drept consecinţă, după cum găsesc în aceleaşi note, luni, 21 august 2000, "în zori, am fost la poştă, să-i trimit părintelui Anania o epistolă (îi mulţumesc pentru cărţi: ***Iezechiel*** şi cea semnată de Dânsul şi îi spun că accept colaborarea...)".

*

De fapt, colaborarea începuse de mult (acum dobândea limpezime, conştiinţă de sine, statut), debutase cu acea primă parcurgere a ***Psaltirii***. Şi a continuat, cu fiecare carte biblică ce-mi parvenea de la Cluj. După această clarificare a perspectivei, având lângă mine o mare parte din text, am reluat, şi mai atent, în orizontul corecturii ultime, pagină cu pagină, şir cu şir, notă cu notă, ***Sfintele Scripturi***. Iată ce adăugam în *Jurnal*, la data de 11 ianuarie 2001 (Joi): "Azi am primit de la Părintele Bartolomeu ***Cartea lui Daniel*** şi '***prorocii mici***", o agendă, un calendar, o felicitare. Toate într-un plic. Îmi scrie că, până în mai-iunie, ***Biblia*** va fi gata pentru tipar. Aştept, deci, să-mi vină textul la BT". Iar la 4 martie 2001 (Duminică): "Azi am terminat de (re)lecturat (şi de corectat) ***Iezechiel***, ceea ce înseamnă că tot ce am eu aici din versiunea Părintelui Anania a ***Bibliei*** e străbătut (poate doar ***Plângerile lui Ieremia*** să fi rămas cu o singură

BDD-A13028 © 2013 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-18 00:49:35 UTC)

lectură). Acum aştept o veste de la Cluj". Sau, luni, 19 martie 2001: "spre seară, am pregătit un plic pentru Părintele Bartolomeu (volumul meu de poezie, recent apărut, *Exodul*, ca dar la împlinirea celor 80 de ani, în 18 martie – 'coincidență semnificativă', i-am scris, după spusa lui Jung – dat fiind că eu am aceeaşi zi de naştere, şi o felicitare...").

*

În fine, reper decisiv, joi, 17 mai 2001, la ora 13,30, prin priori-post, mi-a intrat pe uşă ***Pentateuhul***. Peste cinci zile, marți, 22 mai, la ora 8 dimineața, m-a sunat Părintele Bartolomeu şi am vorbit îndelung. Luni, 28 mai 2001, am expediat textul revizuit. Reproduc o notiță din 30 mai 2001 (înainte de o călătorie în Germania şi Belgia): "Nădăjduiesc să ajungă azi la Părintele Bartolomeu corectura ***Pentateuhului***...Iar la întoarcere – cum îmi spune Părintele – voi primi ***Cărțile istorice***".

*

Aşa s-a întâmplat. În septembrie, eram încă adâncit în lectură. Cărțile au venit, mi-au pus la încercare privirea, priceperea şi condeiul, după care s-au întors, primenite, alipindu-se una alteia, spre a întocmi, sub ochiul savant şi inspirat al Părintelui Bartolomeu, ***Marea Carte***. Am lucrat mult, cu bucurie, cu spor şi cu folos, şi munca noastră s-a încheiat cu bine.

*

În vara lui 2002, am avut dinainte, proaspăt tipărit, un exemplar din monumentala ediție 2001 a ***Sfintei Scripturi***, purtând pe prima filă, în dreapta, sus, înveşmântate în caligrafia bine cunoscută mie, următoarele slove: "Domnului Eugen Dorcescu, cu mulțumiri pentru prețioasa colaborare la alcătuirea acestei cărți. Bartolomeu. August 2002".

Îşi poate dori un scrib mai mult decât atât?

După cum am mărturisit, versificând (stihuire interpretativă), demult, în 1998, o doxologie din *Pilde*:

BDD-A13028 © 2013 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-18 00:49:35 UTC)

Puternic turn e Numele divin,
Spre care drepții şi-nțelepții vin.
Primeşte-ne, sub ziduri, şi pe noi,
Căutătorii vremii de apoi,
Pe noi, robiți celestelor comori,
Ai slovei fantomatici slujitori ;
Primeşte-ne, să ne adăpostim,
S-agonizăm, noi, bieții ***sopherim**** ,
Sub scutul Tău etern, Iah Elohim !
(18,10)

***** "Poetul Eugen Dorcescu e un scriitor familiarizat cu **Sfânta Scriptură** şi, implicit, cu poezia ei. Dacă multor condeieri ai literaturii noastre **Biblia** le-a fost doar o sursă de inspirație sau le-a oferit teme lirice, autorului de față îi stă ca o pecete pe inimă – ca să-l citez pe Solomon – , ceea ce-i conferă, pe lângă prestigiul literar, şi o aură de noblețe spirituală. Cu ani în urmă, aveam în mână **Psalmii** versificați de Eugen Dorcescu. O "Psaltire în versuri", mi-am zis, e un non-sens, de vreme ce însuşi originalul ebraic, urmat de cel grecesc, este o carte de poeme în înțelesul adevărat al cuvântului, alcătuite după canoanele artei poetice a timpului. Încercări de acest fel se mai făcuseră la noi, unele mai modeste decât altele, deşi (sau poate tocmai pentru că) tradiția îl avea în frunte pe Dosoftei. Am deschis cartea, am citit primele pagini şi de îndată mi-am dat seama că autorul – un mare meşteşugar al stihului învățat să zboare cu aripile larg deschise – nu se mulțumeşte să versifice textele biblice, ci le re-creează la măsura limbii române contemporane şi la dimensiunile talentului autentic al unui scriitor modern. Eugen Dorcescu a continuat să publice câteva volume de acelaşi gen. Iată că, acum, ni le oferă pe toate la un loc, în cartea de față, pe care le-o recomand cititorilor cu bucurie şi încântare.
19 septembrie 2003 VALERIU ANANIA").

*****sopherim** = scribi (ebr.). (Eugen Dorcescu, *Biblice*, Editura Marineasa, Timişoara, 2003, p. 194).

1 Decembrie 2012

("Învierea", Timişoara, Anul XXIV, nr.10 (544), Serie nouă, aprilie 2013. p. 2-4; "Națiunea", Bucureşti, Serie nouă, Anul III, 28 mai 2013; "Portal Măiastra", Târgu-Jiu, Anul IX, nr. 2 (35), 2013, p. 37; "Banat", Lugoj, Anul X, nr. 3-4 (111 – 112), 2013, p. 6)

BDD-A13028 © 2013 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-18 00:49:35 UTC)

FROM A SCRIBE`S MEMOIRES. HOW DID I WORK FOR BARTOLOMEU VALERIU ANANIA`S *HOLY SCRIPTURE* EDITION?

(Abstract)

Key words: *Old Testament*, *proofreading, final review*

The author, a writer and an editor, a Ph.D. in Philology evokes his long term collaboration (the proofreading of the *Old Testament* editions, their final review), the history of his contribution to achieve the monumental Valeriu Anania`s *Holy Scripture* edition (2001), edition that was meant, according to the great hierarch, writer and scholar "to restore the presence and authority of the *Septuagint* in the Romanian Orthodox biblical tradition". This effort, spread over several years, aimed accuracy of theological and philological sacred text and took place in a climate of high intellectual and spiritual tension imposed by the specifics of the work itself, but also by Bartolomeu Anania`s strong personality. The exchange of books, letters and dedications between Bartolomeu Anania and the *scribe* from Timişoara - exchange noted with extensive exemplification, during exposure - provides those interested precious historical and cultural documents and, also, evidence which may mean a meeting in *Spirit*.

BDD-A13028 © 2013 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-18 00:49:35 UTC)